

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН
Х А Л Қ И Л У В Қ А Р О Р И**

**2021 йил 30 июнь   Жиззах шаҳри   4-1301-
2103/2112-сонли иш**

Жиззах туманлараро иқтисодий судининг судьяси У.С.Базаров раислигида, судья ёрдамчиси В.Ибрагимовнинг котиблигида, Жиззах шаҳар Адлия бўлимининг даъвогар “Мустанг-Арсенал” фермер хўжалиги манфаатида, жавобгар “Жиззахдонмахсулотлари” АЖдан 3 057 200 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни даъвогар вакили Жиззах шаҳар Адлия бўлими бошлиғи вазифасини бажарувчи Ж.Қулбеков ва жавобгар вакили Н.Маматов (24.06.2021 йилдаги 478-сонли ишончнома асосида) иштирокида, даъвогар вакили иштирокисиз, очик суд мажлисида ўз биносида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

а н и қ л а д и:

Жиззах шаҳар Адлия бўлими “Мустанг-Арсенал” фермер хўжалиги (бундан буён матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида, судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, “Жиззахдонмахсулотлари” АЖдан (бундан буён матнда жавобгар деб юритилади) 3 057 200 сўм пеня ундиришни сўраган.

Суд муҳокамасида иштирок этган Жиззах шаҳар Адлия бўлими вакили, даъво талабларини қувватлаб, “Мустанг-Арсенал” фермер хўжалигининг аризасига ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 12 майдаги “Халқ хўжалигида ҳисоб-китоблар ўз вақтида ўтказилиши учун корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг масъулиятини ошириш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-1154-сонли Фармонига ва тарафлар ўртасида 2020 йил 15 апрелда тузилган 15/21-сонли “Давлат эҳтиёжлари учун бошоқли дон харид қилиш бўйича контрактация шартномаси”нинг 4.2-бандига асосан тўловлар ўз муддатида амалга оширилмаганлиги учун жавобгардан даъвогар фойдасига пеня

ундириш тўғрисида даъво ариза киритилганлигини, даъво аризани тўлиқ қаноатлантиришни сўради.

Суд муҳокамасида иштирок этган жавобгар вакили, даъво талабларини тан олмасдан, ҳақиқатдан ҳам даъвогар ва жавобгар ўртасида 2020 йил 15 апрелда тузилган 15/21-сонли “Давлат эҳтиёжлари учун бошоқли дон харид қилиш бўйича контрактация шартномаси” тузилганлигини, жавобгар томонидан даъвогарга контрактация шартномасига асосан топширилган дон маҳсулотлари учун шартномада белгиланган тартибда ва муддатларда, яъни Молия Вазирлиги ҳузуридаги Қишлоқ хўжалигини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш жамғармаси томонидан ажратилган пул маблағлари “Жиззахдонмаҳсулотлари” АЖнинг ҳисобрақамига келиб тушгандан сўнг 60 кун муддатда тўлиқ тўлаб берилганлигини, даъво аризаси асоссизлигини, маблағлар ўз муддатида тўлаб берилганлиги тўғрисидаги маълумотномани тақдим этиб, даъво аризани рад қилишни сўради.

Суд мажлисида даъвогар вакиллари иштирок этмади ҳамда иш юзасидан судга ёзма фикрнома тақдим қилмади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг (бундан буён матнда ИПК деб юритилади) 128-моддасига асосан агар суд иқтисодий суд ишларини юритиш иштирокчиси ўзига юборилган ажримнинг кўчирма нусхасини олганлиги ёки ушбу Кодекста назарда тутилган бошқа усулда хабардор қилинганлиги тўғрисида суд мажлиси бошлангунига қадар маълумотларга эга бўлса, ушбу иштирокчи тегишли тарзда хабардор қилинган деб ҳисобланади.

ИПКнинг 170-моддаси учинчи қисмига асосан иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкин.

Мазкур ҳолатда суд ишни жавобгар вакиллари иштирокисиз кўришни лозим деб топади.

Суд, тарафлар вакилларининг кўрсатмаларини эшитиб, иш материалларини ўрганиб чиқиб, қуйидаги асосларга кўра даъво талабларини қаноатлантиришни рад этишни, суд харажатларини даъвогардан ундиришни лозим топади.

Ишдаги мавжуд ҳужжатлар ва суд муҳокамасидан аниқланишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2020 йил 15 апрелда тузилган 15/21-сонли “Давлат эҳтиёжлари учун бошоқли дон харид қилиш бўйича контрактация шартномаси” тузилган. Мазкур ҳолатда мажбуриятлар контрактация шартномасидан келиб чиққан.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (бундан ён матнда ФК деб юритилади) 234-моддасида, мажбуриятлар шартномасидан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу кодексда

кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқиши белгиланган.

Шартноманинг 3.5-бандида, “Тайёрловчи” (жавобгар) “Хўжалик” (даъвогар)га маҳсулотни Молия вазирлиги тасдиқлайдиган Нархнома асосида унинг ягона харид нархидаги ҳақини ва ва нав устамаларини Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Қишлоқ хўжалигини давлат томонидан қўллаб-қувватлаш Жамғармаси томонидан ажратилган пул ҳисоб рақамига келиб тушган кундан бошлаб 60 кун ичида тўлиқ тўлаб бериши белгиланган.

Шартноманинг 4.2-бандида, “Тайёрловчи” (жавобгар) “Хўжалик” (даъвогар)га тўлов муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 0,4 фоизи миқдорида, бироқ муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортиқ бўлмаган миқдорда пеня тўлаши белгиланган.

ФКнинг 465-моддасига кўра, контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга -- тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

ФКнинг 260-моддасига кўра, қонунчиликда

ёки шартнома билан белгиланган, қарздор мажбуриятни бажармаган ёки лозим даражада бажармаган тақдирда кредиторга тўлаши шарт бўлган пул суммаси неустойка ҳисобланади.

ФКнинг 261-моддасига кўра, неустойка жарима ёки пеня шаклида бўлади.

Қарздор мажбуриятларнинг бажарилишини кечиктириб юборганида тўлайдиган ва ўтказиб юборилган муддатнинг ҳар бир куни учун мажбуриятнинг бажарилмаган қисмига нисбатан фоиз билан ҳисобланадиган неустойка пеня ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг (бундан буён матнда ИПК деб юритилади) 66-моддасида, иш бўйича далиллар ушбу Кодексда ва бошқа қонунларда назарда тутилган тартибда олинган фактлар ҳақидаги маълумотлар бўлиб, улар асосида суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг талаблари ва эътирозларини асословчи ҳолатлар, шунингдек низони тўғри ҳал қилиш учун аҳамиятга эга бўлган бошқа ҳолатлар мавжудлигини ёки мавжуд эмаслигини аниқлаши, бундай маълумотлар ёзма ва ашёвий далиллар, экспертларнинг хулосалари, мутахассисларнинг

маслаҳатлари (тушунтиришлари), гувоҳларнинг кўрсатувлари, ишда иштирок этувчи шахсларнинг тушунтиришлари билан аниқланиши, қонунни бузган ҳолда олинган далиллардан фойдаланишга йўл қўйилмаслиги белгиланган.

Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2007 йил 15 июндаги “Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкӣ жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун ҳужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида”ги 163-сонли қарорининг 2-бандида, шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган неустойка тарафлар томонидан қабул қилинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш усулларида бири ҳисобланиши, судлар неустойкани ундириш тўғрисидаги даъволарни ҳал қилишда неустойка миқдорининг қонун талабларига мувофиқ ҳисобланганлиги, унинг асослилиги, мажбурият бузилиши оқибатларига мутаносиблиги каби ҳолатларни ҳар томонлама ва чуқур муҳокама қилиб, талаб қилинган неустойканинг адолатли миқдорини белгилашлари шартлиги белгиланган.

Суд, юқоридаги қонун ва Пленум қарори талабларидан келиб чиқиб, Жиззах шаҳар Адлия бўлими ундирилиши лозим бўлган пенянинг ҳисоб-китоби асоссизлигини, мажбурият бажарилишига номутаносиблигини ва пенянинг қонуний миқдори белгиланмаганлиги учун далил сифатида қабул қилиб бўлмайди деб ҳисоблайди ва далил сифатида қабул қилишни рад этади.

Бундан ташқари, судга жавобгар вакили тўловлар ўз муддати амалга оширилганлиги тўғрисидаги маълумотномани ҳамда даъвогар “Мустанг-Арсенал” фермер хўжалиги билан 2020 йил 01 декабрь ҳолатига тўлиқ ҳисоб-китоб қилинганлиги тўғрисидаги бир томонлама таққосланган далолатномани тақдим қилди.

Суд, ИПКнинг 68-моддасига кўра, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаб ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Мазкур ҳуқуқ нормаларидан келиб чиқиб, суд даъво аризани қаноатлантиришни рад этишни лозим деб ҳисоблайди.

Шунингдек, суд Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 118-моддасига мувофиқ, олдиндан тўланган почта харажатларини даъвогар зиммасида қолдиришни, давлат божини даъвогар ҳисобидан республика бюджетига ундиришни лозим деб топди.

Юқоридагиларга кўра, ҳамда Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг 234, 260, 261, 465-моддалари, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 118, 176, 180, 186-моддаларини қўллаб, суд

Қ А Р О Р   Қ И Л Д И:

Даъво аризани қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар “Мустанг-Арсенал” фермер хўжалигидан республика бюджетига 245 000 сўм давлат божи ундирилсин.

Жавобгар “Мустанг-Арсенал” фермер хўжалиги томонидан почта харажати учун тўланган 19 600 сўм ўз зиммасида қолдирилсин.

Ҳал қилув қарори тарафларга юборилсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач, республика бюджетига давлат божини ундириш қисми бўйича ижро варақаси берилсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф бир ой муддат ичида Жиззах туманлараро иқтисодий суди орқали Жиззах вилоят судига апелляция тартибида шикоят (протест) келтириши мумкин.

Раислик қилувчи, судья
У.С.Базаров

